

(א) ב"ר קנ"ג; (ב) ויחמל
(ג) א סהדרין כ"א,
(ד) ועי' בסנהדרין כ"א. ולידן
(ה) קמח י"ט, (ו) נסמן
בדקדוקין ס"א; (ז) ל"ז דתנן
יעי"ף; (ח) בס"פ ש"ס,
(ט) לעיל ק"ג; (י) רש"י
ל"ז אפילו נמוח ככל
ו'.

תורה אור השלם

- 1 בי תש"ה ברע"ק משאת
מאורה לא תבא אל
ביתו לעבט עבטו.
- 2 לקח בגדו כי ערב ור
ובעד בנדרה חבלהו.
משלי כ טו
- 3 בני אם ערבת לרעך
תקעת לך בפך; נוקשת
באמרי פיך נלכדת
באמרי פיך; עשה זאת
אפוא בני והצלל בני באת
בבך רעך לך התרפס
ורבה רעך.
- 4 לא תשח משפט גר
יתום ולא תחבל בגד
אלמנה; דברים כו ז
- 5 ולא ירבה לו נשים
ולא יסור לבבו וכסף
וזהב לא ירבה לו מאו;
דברים יז ז
- 6 לא יחבל ריחים ורכב
כי נפש הוא חבל.
דברים כו ז

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלמנה וכו'
אין ממשכנין היינו כל"ל
ואת ד' נמקח:

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קטו.

קנא א ב מ"י פ"ג מהל'
מלוה וזה הל' ה'
סגנו לאוין קפח טו"ע
ח"מ ק"י א ספ"י טו:
קנב ג ד ה מ"י שם
הלכה ז טו"ע שם
ספ"ק די:
קנב ר ד מ"י שם הלכה א'
ז ועיין בהשגות
ובמ"מ טו"ע שם ספ"י
די:
קנב ד ח"מ שם הלכה ז
טו"ע שם ספ"י ו:
קנב ט מ"י שם הל' ג
בהשגות
ובמ"מ:

מוסף רש"י

בני אם ערבת לרעך
תקעת לך בפך. צפ"ל
ור לעבטו כמנון, או אם
נוקשת באמרי פיך.
השקטתו בדברים, עשה
ואת והצלל כי באת
בבך רעך. על עסקי
מוון, לך התרפס. די
ופרע לו, ועל נוקש אמרי
פיך, אם הקטנתו, רבה
הימנו מחלה, רעך תנחל
דקרא מלל כתיב, לפי
שהוא לשון רבים (ויחמל
עשירה ממשכנין
אורח. לפי שאינה לריבה
לאומו כמות להחזירו
לה לילה (סנהדרין כא).
שאתה חייב להחזיר
לה. דטעמא מאי אמר
רמנא לא תחבול בגד
אלמנה, מפני שאתה רעך
להחזיר לה עבטת לעבד
ומדוך קן שאתה יולל
ורכנס ממד אללה, שחית
למשכן וערבות להחזיר,
אתה משיאה שם רע
בשכנותיה (דקדוקין סח): או:
שאתה שם רע, שמתכנס
למשכן שחית וערבות
(סנהדרין כא).

למה ממשכנין מעיקרא. הקשה ה"ר אלחנן ולמה חזרם
וממשכנין וי"ל כדי שלא יוכל הלוה לכפור וגם ימנע
לפרוע חובו ולצקש מעות כי מתבייש שכלל יום ויום יחזירו משכנו
ומ"מ לא רצה הגמרא לתקן כן כשאומר למה ממשכנו מעיקרא
דעייפא מנייה משני ליה:

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין
ממשכנין אותה. וא"ת אמאי לא
פריך מהכא לשמואל (ט) דמשמע הא
אחרים ממשכנין וליכא למימר דהאי
אין ממשכנין (ה) דהיינו אין מנחמין
הא אחרים מנחמין דהא לא תחבול
כתיב דמשמע צביה ומנלן לאסור
יתום דמדדנן ליכא למיגזר דשליח
צ"ד גזירה שמה יכנס צביתו דשליח
צ"ד ליכא למיגזר מדשרי בעלמא
לנתח ולא גזרינן ואין סברא לגזור
באלמנה יותר משום דלית בה תרי
לאוין וי"ל דלכך לא פריך ממתניתין
דהכל משום דאיכא למידימי אין ממשכנין
אותה משום לאו דלא תחבול הא אחרים
לית בהו האי לאו לכך עדיפא ליה
למיפריך מבדייתא ור"ש דקאמר בגמ'
עשירה ממשכנין אותה איכא למימר
נמי דסבר כשמואל וממשכנין היינו
מנחמין דלדידיה ענייה דקאמר אין
ממשכנין אותה היינו אין מנחמין
דטעמא דאתה משיאה שם רע
בשכנותיה שייך אפילו צניעותא והא
דכתב רחמנא לא תחבול ולא כתיב
לא תנתח היינו כדי למייב על משכן
שני לאוין אבל קשה דאי סבר ר"ש
כשמואל ולא שרי בעשירה אלל ניתוח
ות"ק שרי ניתוח בין בעשירה בין
בענייה א"כ ממומר ר"ש יותר מת"ק
ולשון הברייתא משמע שכל להקל
ולהחזיר בעשירה מה שאסר ת"ק לכך
נראה דר"ש לית ליה דשמואל ומתמי
למשכן עשירה ושאך בני אדם וה"מ
למפוך שפיר לשמואל מר"ש אלל
דלא איירי ר"ש צמתני אלל צבדיית'
ושפיר פריך מבדייתא אחריתי ועוד
נראה לפרש דלכ"ע לא יחבול ריחים
ולא תחבול בגד אלמנה אתה קרא
לאסור בה ניתוח דשרי בעלמא והא
דאפקיה צלשון חבלה ולא צלשון
ניתוח כדי לעבור במשכון צשני
לאוין ולהכי לעיל כי אקשינן מנייהו
לשמואל איצטריך לנשוני לעבור צשני
לאוין ולא קאמר לאסור ניתוח
משום דהוה קשה ליה אמאי אפקיה
צלשון חבלה ואע"ג דאיצטריך לשני

למה חזרין וממשכנין. הרי עליו להחזיר לו למחר: שלא תהא
צביעיה משמטו. דלהוי משכנו צדו והמלוה על המשכון אינו
משמט: ולא יעשה מטלטלין אלל בניו. (ט) שלא ימות צדו המשכון
מוחזר לו ויהא מטלטלין אלל בניו: טעמא דהדר משכנין. שהיה
צדו כשמת לוה: למה ממשכנין
מעיקרא. דבר שעליו להחזיר מה
מועיל לו: שלא תהא צביעיה משמטו
וכו'. דדמסכנייה קנייה וכי מהדר
ליה הוה פקדון גבייה: בני אס
ערבט לרעך או אס נוקש באמרי
פיך. שהניחו דבדריס: עשה וזה
הנלל. התרפס יד אס ערבת. ואס
לא ערבת אלל נוקשת צבונאת דבדריס
רבה רעך הרבה עליו רעים לצקש
מחילה: אס ממון יש לו צידך. אס
נעשית לו ערב ואס נוקשת דבדריס
רבה רעך: לנד שני. כמות דבר אחר:
לניסו. של ליה צמלוה אי אתה נכנס
אלל אתה נכנס למשכנו חוב אחר
שאינה מלוה: שני פונדק. השכיר לו
פונדק: דיוקנאות. זר לו אורות צביתו
צשכר: משיאה שם רע. שאתה יולל
ונכנס אללה שחית וערבות: מדי
בעלמא דריש טעמא דקרא. אע"ג דלא
מפרש טעמא כדאוקימנא גבי חובל:
מתני' משום שני כלים. העלויה
רכב והתחמונה ריחים: גמ'
לשאר

למה חזרין וממשכנין? שלא תהא
משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו
מעמא דהדר ומשכניה הא לא הדר ומשכניה
לא אמר רב אדא בר מתנא ולא תרוצי קא
מתרצת לה תריץ הכי וכי מאחר שמוחזרין
למה ממשכנין מעיקרא שלא תהא שביעית
משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו
ת"ר ילא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו לביתו
אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לביתו של
ערב וכן הוא אומר לקח בגדו כי ערב זר
וגו' ואומר בני אם ערבת לרעך תקעת לך
בפך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך
עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכך
רעך לך התרפס ורבה רעך אם ממון יש
לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה
עליו רעים לצד שני לביתו אי אתה נכנס
דאבל אתה נכנס לשכר כתף לשכר חמר
לשכר פונדק לשכר דיוקנאות יכול אפילו
זקפן עליו במלוה ת"ל משאת מאומה: מתני'
אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה
אין ממשכנין אותה שנאמר לא תחבול

בגד אלמנה: גמ' ת"ר אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין
ממשכנין אותה דברי ר' יהודה ר"ש אומר עשירה ממשכנין אותה ענייה אין
ממשכנין אותה (ט) שאתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה
למימרא דר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ור"ש דריש טעמא דקרא והא
איכא שמעינן להו (ד) דתניא (ה) ולא ירבה לו נשים (ו) יהודה אומר מרבה הוא
ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר"ש אומר אפילו אחת והיא מסירה את
לבו ה"ז לא ישאנה אי"כ מה ת"ל ולא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל
לעולם (ז) יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאינה הכא מפרש קרא ולא
ירבה לו נשים ולא יסור מאי טעמא לא ירבה לו נשים משום דלא
יסור ור"ש מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא לכתוב רחמנא לא
ירבה ולא בעינן לא יסור ואנא ידענא מאי טעמא לא ירבה משום
דלא יסור לא יסור דכתב רחמנא למה לי אפילו אחת ומסירה את
לבו הרי זה לא ישאנה: מתני' החובל את הריחים עובר משום לא
תעשה וחייב משום שני כלים שנאמר לא יחבול ריחים ורכב ולא
ריחים ורכב בלבד אמרו אלא כל דבר שעושיין בו אוכל נפש שנאמר
כי נפש הוא חובל: גמ' אמר רב הונא חבל ריחים לוקה שתים
משום ריחים ומשום כי נפש הוא חובל ריחים ורכב לוקה שלש משום
ריחים ורכב ומשום כי נפש הוא חובל (ח) ורב יהודה אמר חבל ריחים
לוקה אחת ורכב לוקה אחת ריחים ורכב לוקה שתים כי נפש הוא חובל
לשאר

לאוין לשמואל מ"מ מיסתבר דעיקר קרא אתה לאסור ניתוח דשרי בעלמא ולא ללאו יתירא לחד והשתא לא קשה לשמואל מידי מפלוגתא דרבי
יהודה ור"ש דהשתא אין ממשכנין אותה היינו אין מנחמין אותה ולהכי לא פריך מנייה דפשיטא דכי היכי דמשנינן לא ימשכנו אלל צ"ד לא
ניתחנו דה"ג איכא לשנויי הכא ופי' זה נראה עיקר דאסור גס לשמואל (ט) ניתוח אפי' צבליס שעושיין בהן אוכל נפש דלפי' קמא דלא אתה לשמואל
אלל ללאו יתירא ולא לאסור ניתוח לא אתי שפיר דלמאן דפליג עליה נראה דבריחים ורכב אסור אפי' ניתוח דכיון דשליח צ"ד דבדריס
אחרים מותר אפילו למשכן ובדיחים ורכב אסור ה"ה אפילו ניתוח דשרי בעלמא אפילו למלוה דאסור בדיחים ורכב דמיסתבר לאסור
כל משכנו שמשכן צשנה אלל לשמואל שאינו מתיר למשכן שליח צ"ד דבדריס אחרים אלל ניתוח יש לנו לומר דבדיחים ורכב נמי דוקא
משכון הוא דאסור כמו שכתוב ולא ניתוח ונמא ששמואל דמשמע דכל להחמיר מיקל יותר לענין ריחים ורכב שמתיר לנתח ומאן
דפליג עליה אסר כדפרישית: וחי"ב משום ב' ב"ים. פי' אפילו בהתראה אחת אס חבל צפעס אחת ריחים ורכב והתרו
בו משום לא יחבול ריחים ורכב לוקה שמים דאי צשני התראות אפי' ריחים וריחים חייב כדלמאר חז"ל גזיר (מומז דף כה).
אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחד ואחד ואין לומר לעולם איירי צשני התראות וקא משמע לן דריחים ורכב אינם כלי אחד
שלא להתחייב אלל עד שיחבול שניהם דא"כ ה"ל למיתני החובל ריחים או רכב צלל תעשה כו' ותו לא אלל דהאי אתה לאשמועינן
דהתראה אחת חייב שמים וכן משמע צהדיא צגמ' דחייב שמים בדיחים ורכב צהתראה אחת דלמאר רב הונא חבל ריחים ורכב
לוקה ג' והיינו בהתראה אחת דאי צשני התראות לוקה שמים על הריחים ושמים על הרכב וכיון דבהתראה אחת איירי אי"כ חייב
שמים דקתני היינו שמי מלקיות ומימה דהיכי לקי והא חשיב לה בגמרא (דף קט). לאו הניתק לעשה מדלמאר ליה איזי זיל אהדר וכי
תימא דמש"ה א"ל להדורי דכל מילתא דלמאר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני הא איזי גופיה קאמר צפ"ק דתמורה (דף ד): דאי
עביד מהני ואין לומר דהאי דלקי היינו כגון שצב ריחים ואת הרכב דשז אינו ניתק לעשה שאינו יכול להחזיר ריחים ולהכי
לקי כדלמארין צפרק שילוח הקן (חולין דף קמא). דאס הרג את האס שז לא חשיב ניתק לעשה ולקי הא ליכא למימר דשאינה כאל כיון